

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De Sancta Natalena Virgine In Aquitania Commentarius Praevius

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

in flumen
proiectae
colligun-
tur.
1 Reg. 2,
30.

μηδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν τῆς ἀτόπου λύττης λή-
ξας τῆς κατὰ τοῦ γενναιοτάτου μάγιστρος Ὁρέσ-
του, προστάττει ἠφιῆραι τὸ πολυθάλλον λείψανον
αὐτοῦ ἐν τῷ βαθῷ Φίβρον (1) τοῦ παραρρέοντος
ποταμοῦ κατανακτῶν τοῦ ὄρους· ὅπερ ἐπὶ τῶν
παρατηχόντων πιστῶν ἐθεάθη προφανῶς χερσὶν
ἀνδρός λαμπροφροῦντος ἀνακομιζόμενον ἐντί-
μως ἐκ τῶν ποταμίων ἑνεμάτων καὶ κατατιθέ-
μενον ἐν τῷ παρακειμένῳ ὄρει τῆ τῶν Τρανέων
μητροπόλει, ἐν ᾧ τόπω παμπληθεῖς ἰάσεις ἐπι-
τελοῦνται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οὐδέ-
ποτε τελοῦμενα λήξουσιν. Ἀφενδῆς γὰρ ὄντως
ἐστὶν ὁ εἰπὼν· ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω,

13.—¹ τὸ M.

(1) Supra, p. 395, annot. 1.

οὐδ' ἀληθῶς δοξάζει καὶ μεγαλύνει Χριστὸς ἡ
ἀλήθεια· ἐνταῦθα μὲν ἀμυδρότερον, εἰ καὶ
μεγάλους σημεῖους τούτους λαμπρόνει καὶ τέ-
ρασιν, ἐκείθεν δὲ¹ λαμπρότερον τε καὶ ὕψηλότε-
ρον ἀναδείξειεν ὡς φαινοῦς φωστῆρας ἐπὲρ
τὸν ἥλιον λάμποντας· μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἀξιο-
θεύημεν μετασχεῖν τῆς θείας ἐλλάμψεως, λι-
ταῖς αὐτῶν ἐπυροδέτοις συγκροτούμενοι καὶ
συμβαθείας τῶν ἐπταισμένων καταξιούμενοι ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ θέλοντι πάντα ἀνθρώπους
σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν ἀληθείας,
ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

PASSIO II

1 Tim. 2, 4.

B

DE SANCTA NATALENA

E

VIRGINE IN AQUITANIA

TEMPORE
INCERTO

H. D.

COMMENTARIUS PRAEVIUS

S. Nata-
lenae
cultus
in Gallia.

1. Parantibus nobis diem 5 novembris occurrit
S. Natalena quae in nonnullis Galliae ecclesiis,
ut in Brivatensi (1), hoc die recolebatur; eius autem
Acta seposuimus in diem 10 novembris, qui eius
festo in dioecesi Appamiensi (Pamiens), e qua ortum
ducere illa ferebatur, olim sacer erat (2). Postea
tamen, id est iam saec. XVIII exeunte, sollempni-
tas illa translata est in diem 12, recentissime in
diem 16 (3). In ecclesia Sarlatensi die 13 S. Nata-
lenae festum agebatur (4). Saec. XIV propriam
Appamiae habebat ecclesiam (5), quae procul dubio
antiquior erat, et saec. XVI destructa est, in via
quae etiamnum Sant Aleno a Santa Lena vulgo
dicitur (6). Et haec quidem de veneratione S. Nata-
lenae Appamiae et variis in locis vera sunt et
certa.

Historia
in breviario
Appamien-
si;

2. Non quidem incerta sed certo falsa quae de
eius historia tradita sunt, et quae hisce breviarii
Appamiensis lectionibus comprehenduntur. LEC-
TIO IV. Sanctae virginis et martyris Natalenae
memoria, a temporibus iam remotissimis, in ter-

ritorio Appamiensi celebratur. Nobilissimo patre,
cui vulgaris Fredelaci regis appellatio, orta est.
Cum, post multas filias, masculus in votis esset,
nascenti Natalenae sexus iam fuit in opprobrium:
quare iussa est in flumen suffocanda praecipiti-
tari. Miserans famula ad ripam tantum deposuit:
quam christiana mulier susceperit et fovit et pro-
prio lacte enutrivit et docuit in fide Dei vivi et
veri, ut contigit in Egypto Moysi. Adolescens
caritatis operibus puella vacabat, cum iratus
pater, etiamsi cognovisset suam esse natam,
iussit eam decollari. Gloriosam virgo mortem
accepit cum palma triumphi, in orientali sub-
urbio prope fontem qui eius nomine designatur
et inde virtutem habet curativam.

LECTIO V. Sicut beatus Areopagita, Natalena
propriis manibus truncatum caput sustulit et,
angelo comitante, per eas semitas incedens quae
martyris nomen retinent, ad hunc locum per-
venit ubi nunc exsurgit ecclesia beatae Mariae
de Campo. Sanguine futurum templum signans,

(1) Act. SS., Nov. t. III, p. 4; Breviarium Bri-
vatense (Claromonti, 1654), pars aestivalis, p.
858. — (2) LABIOS, Vie de sainte Natâlène vierge
et martyre (Pamiens, 1872), p. 106. — (3) Kalenda-
rium perpetuum ad usum dioecesis Appamiensis,
Conseranensis et Mirapiscensis a S. R. C. revu-
sum et approbatum die 12 maii 1914, in Officia
propria dioec. Appamiensis. — (4) Proprium Sane-
torum ecclesiae et dioecesis Sarlatensis (Parisiis,
1677), p. 215. — (5) Confessio Arnaldi Egidii
[an. 1320], ed. J. M. VIDAL, in Annales de Saint-
Louis-des-Français, t. III (1898), p. 316. — (6) R.
D. P. Robert, canonicus Appamiensis, qui et alia
plurima notatu digna nobiscum perhumaniter
communicavit, nuper haec nobis scripsit: « M.
Jules Lahondès, très compétent en archéologie
Appaméenne, consulté sur l'existence et l'em-

placement de cette église dédiée à Sainte Nata-
lène avant le XIIIe siècle, répond: Quant à la
chapelle de sainte Natâlène que le peuple
appelait par abréviation sainte Lène, elle
était placée dans la rue qui porta son nom
dans tout le moyen âge et qui le porte en-
core malgré sa déformation en Sainte Hélène.
Corriera Santa Lena, porta Santa Lena se retrou-
vent sans cesse dans les délibérations du Conseil
de la ville. Je ne saurais dire quelle était la pla-
ce précise de cette chapelle dans la rue, car cha-
pelle et hospice disparurent au XVIe siècle et
il n'en reste plus trace. » Addit R. D. Robert:
« A remarquer que le peuple ne dit pas *Sant Heleno*
comme il devrait dire s'il s'agissait de la mère
de Constantin, mais *Sant Aleno*, corruption de
Santa Lena. »

sepe lienda

AUCTORE
H. D.

sepelienda occubuit. Ibi servatae sunt sacrae virginis exuviae usque ad lugendum illud tempus quo, ne ab haereticis dissiparentur, necesse fuit illas asportare procul. In monasterio monialium Sancti Benedicti Blesili (1), quod est in finibus Sancti Flori dioecesis, reconditae erant cum, anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, Carolus de Noailis, huius dioecesis episcopus, seposuit ossa duo Appamias mittenda et in oratorio collegii Societatis Iesu reponenda. Cuius post dissolutionem Societatis, praedictae reliquiae in ecclesia beatae Mariae de Campo, tamquam in propriis aedibus receptae sunt et ibi venerantur (2).

officium
incertae
aetatis ;

3. Qua aetate quibusve auctoribus haec conficta sint plane ignoramus. Nullum huius fabellae antiquius testimonium habemus officio S. Natalenae quod anno 1664 Henschenio nostro missum est a D. A. Girard, canonico Sarlatensi, quodque servatur in collectaneis nostris, nunc codice bibliothecae Regiae Bruxellensis 8933-34, fol. 45-63 : Officium S. Nathalenaes quod celebratur die 5 mensis novembris et eius inventio die 19 eiusdem mensis. Ad calcem haec addidit D. Papebrochius : D. Armand Girard scribit se accepisse de abbacia Blasiliensi feminarum Ord. S. Benedicti de Blesle, dioec. S. Flori. Voyez la vie de cette sainte dans les Vies des SS. d'Auvergne pag. 639. Liber ille tunc recens editus erat a Iacobo Branche (3). Erit nobis haec lucubratio in antiphonas, lectiones et responsoria divisa pro S. Natalenae legenda antiquiore, incertae tamen aetatis, quae quidem non integra assumpta est, sed quatenus satis esse videbatur non ad sanctae notitiam sed ad expletionem officii, ut de aliis similibus a nostris iam notatum est (4). Nobis etiam visum est ea resecaere quae nihil omnino ad historiam S. Natalenae recolendam conferunt, ut sunt primae vesperae cum hymno (5), invitatorium, oratio. Officium inventionis seu translationis (fol. 59-65) omittimus, quippe quod locis sacrae Scripturae varie consarcinatis totum absolvatur.

C

(1) Blesle (Haute-Loire). De abbacia Sancti Petri de Blasilia, Gallia Christiana, t. II, p. 449. — (2) Officia propria dioecesis Appamianensis, Conseranensis et Mirapiscensis... de mandato illustrissimi ac reverendissimi Martini Hieronymi Izart (Turonibus, s. a.). Pars autumnalis, ad d. 16 nov. — (3) La vie des saints et saintes d'Auvergne et de Velay. Au Puy, 1652, in-8°, 1002 pp. — (4) Act. SS., Mail t. VII, p. 800. — (5) Hymnus *Benigna nobis hodie* alias canitur de sancto Sacerdote. CHEVALIER, *Repert. hymnol.*, 2463. — (6) Cf. Act. SS., Iul. t. II, p. 13 ; Sept. t. I, p. 349 ; DE VIC et VAISSETTE, *Histoire du Languedoc*, t. II (Toulouse, 1875), p. 61-62. — (7) Gallia Christiana, t. XIII,

4. De primordiis cultus S. Natalenae redditi prorsus silent monumenta, nec placet coniectura eorum quibus visum est S. Natalenam seu Nataliam martyrem, Apamiae in Syria passam, in Occitaniam delatam esse a Rogerio comite Fuxensi (6). De Natalia enim martyre Syra nemo unquam audivit. Reliquias Appamienses « S. Nataliae virginis et martyris ab haereticis igne crematas » saec. XVI referunt auctores Galliae Christianae (7). Natalenam procul dubio intellegunt. Nihilominus saeculo sequenti S. Natalenae corpus in sua ecclesia « ab immemoriali » requiescere gloriabantur monachae Blesilienses (8), eiusque translationis memoriam quolansis agebant die 19 novembris (9). A duobus adulescentibus sacrum corpus Appamia devectum esse, Blesiliae autem depositum, vi occulta eosdem alio progrei prohibente (10), narratuncula est haud dudum excogitata quae vulgatissimam redolet fabulam. De reliquiis inde anno 1637 Appamiam relatis habemus litteras C. de Noailles, episcopi Sancti Florentii : In visitatione Blesiliensis ecclesiae Sancti Petri, de theca in qua reliquiae sanctae Natalenae religiose servantur ac eximia populi devotione coluntur, seposui ossa duo Apamiarum (sic) mittenda ac in oratorio Collegii Societatis Iesu reponenda, ut ibi sanctae virginis immortalis memoria pie celebretur, unde creditur sumpsisse prima vitae mortalis exordia. In cuius rei fidem hoc diploma propria manu subscripsi ac sigillo meo ac secretarii mei scripto munitum esse volui. Die xviii septembris 1637. + C. de Noailles, episcopus Sancti Florenti. De mandato praefati illustrissimi ac reverendissimi D. D. mei episcopi, Berault C. (11). *Suppressa Societate Iesu, reliquiae S. Natalenae in ecclesia Ordinis S. Augustini* (12) repositae sunt, et deinde in sacello prope ecclesiam Sanctae Mariae de Campo (13). De reliquiis in ecclesia civitati Sarlatensi vicina servatis solius Castellani testimonium habemus (14). Reliquiae autem Blesilienses saec. XVIII ineunte perierunt.

reliquiae.

E.

p. 153. — (8) BRANCHE, *La vie des saints et saintes d'Auvergne*, p. 639. Saeculo X reliquias Blesilium allatas fuisse asserit TEILHARD, *Histoire d'Auvergne*, p. 492 : « Les reliques de sainte Natalène, vierge et martyre de Pamiers, en la comté de Foix, reposit dans l'abbaye de Blesle, où elles furent portées dans le commencement du dixième siècle par deux écoliers. » Ita cod. bibliothecae Claromontanae 700. *Catalogue général des manuscrits des bibliothèques publiques*, t. XIV, p. 183. — (9) Supra, num. 3. — (10) BRANCHE, t. c., p. 639. — (11) LABIOS, *Vie de sainte Natalène*, p. 111. — (12) In loco dicto Loumet. — (13) LABIOS, t. c., p. 97. — (14) *Martyrologe universel*, p. 562.

F.

OFFICIUM S. NATALENAE

E codice bibliothecae Regiae Bruxellensis 8933-34. Cf. Comm. praev. num. 3.

< Ad Matutinum. In primo nocturno. >

Antiphonae.

ANA. Sacratissima virgo Nathalena in sentibus gentium orta, Apamiae civitatis nobilissimae exstitit oriunda.

ANA. Cuius cunabula valens flamma divinitus

decoravit, adveniensque in eam sanctae Trinitatis cultum suo splendore praesignavit.

ANA. Virgo venerabilis splendidissime procreata enituit sed genitoris feritate necari fluminibus constituta fuit.

ANA. Crudelitate igitur patris virgo Deo devota lymphis.

A Iymphis enecanda constituitur. Sed, interveniente beato Martino, a mortis periculo absolvi meretur.

ANA. Ereptam denique ab extrema necis voragine puellulam idem beatus antistes Christo mancipavit sub regulari sanctimonia.

ANA. Crevit sancta, ut rosula calamis cathorans Christum ipsumque in capite sumpsit quem in pectore fatabatur.

Lectiones.

LECTIO I. Temporibus priscis cum saevitia tyrannorum ubique diffusa principatum super omnia regna teneret, abiectoque creatoris Dei cultu idolatriae summo opere necaret, exstitit quidam gentilis Apamiae, ut fama refertur, sceptra regens, omnem regionem illam suo imperio premens.

R. Venerabilis virgo Nathalena a stirpe gentilium nobiliter fuit exorta. * Supernae indolis generositate nobiliter vixit submixta. V. Quae gemino vigore refulgens divina sibi providente clementia — Supernae.

B LECTIO II. Erant autem illi plurimae filiae, <nulla> mascula ex coniuge <suscepta prole>, quae post eius excessum in regno suo posset succedere.

R. Sancta vero venerabilis virgo Nathalena compertis summi regis magnalis a mundanis iurgiis permansit intacta * Atque ab humanae concupiscentiae illecebris semota. V. Nam ut Deum ubique¹ serviens videretur, egentium inopiam prout poterat resolvebat. — Atque.

LECTIO III. Unde graviter turbatus sacro² suae religionis iururando protestatur, nullam exhinc nascituram sibi filiam, quae vastis gurgitibus fluminis non obruatur.

R. Haec est virgo gloriosa quam Dominus de crudeli necatione interfectionis ereptam salutaris lavacro suo decoravit * Sua mirabili potentia. V. Quam Spiritus sanctus radio suae lucis inter cunas tertio irradiatam in sanctae Trinitatis titulo praesignavit innovandam. — Sua.

LECTIO IV. Aderat namque tunc temporis mulier illius foetu gravidata, cuius partum in foemineo sexu oriturum aquis enecari tyrannus praeceperat.

C

R. Ingressa beata virgine nequissimum quoddam castrum praeses quidam, saevissimo stimulante spiritu, * Sacrae virginis in visu accensus est. V. Servos quippe suos postulavit accersire eam suumque cubile introducere, quia irremediabiliter — Sacrae. Gloria. — Sacrae.

In 2° nocturno.

Antiphonae.

ANA. Satagens Christo virgo venerabilis fideliter sancto adhaesit Martino dicens quia litteras (?) processit ab eo.

ANA. A contagio vitam duxit intactam dominoque suo inviolabilis persistit reservata.

ANA. Innocens virgo dominum Iesum Christum pro nobis exora, ut tuo adiuti auxilio valeamus perpetua morte carere.

ANA. Ingredientem castrum puellulam sacram statim praeses suis tradi cubilibus iubet absque dilatione.

ANA. Interrogavit praeses sanctam virginem Nathalenam: « Virginitatis pudor si perfectus in te fuerit, <in> meis cubilibus permanebit felix. »

OFFICIUM

ANA. Gaudebat sancta se tormenta pati pro nomine Christi atque in eius amore mori parata est.

LECTIO V. Peperit ergo die statuta et nihil aliud praeter solitum³ ex utero suo recepit nimio merore confecta; quid inde agat qualive modo hunc partum domino suo celet penitus ignorat.

Lectiones.

R. Dum venerabilis virgo ante praesidis sistetur tribunal nequiter sic ei inquit: * « Si talibus ut asseris exorta esses natalibus meo connubio non dedignareris frui amore gratuito. » V. Infelix porro praeses sacratissimae virgini sic affatus est: — Si talibus.

LECTIO VI. Cum igitur apud se huc et illuc mentis sententiam volvens tractare ex hoc coepisset, ecce subito super ipsa cunabula vagientis infantulae splendor caelitus allabatur, terque repetito fulgore totum cubile irradiavit in modum adorandae crucis divinitus emissa lux.

E

R. Regrediensque dirus praeses a regali aula invenit fugientem beatam virginem; quam cum interrogaret quamobrem fugam peteret et illa eius verba flocci ferret, illico gladio evaginato caput eius abscedit. * Et sic gloriosa virgo ad caelos ovanter conscendit. V. Gaudent namque caelestium chori virtutum quia devicto tyranni imperio caelesti sposno sacra maluit copulari. — Et.

LECTIO VII. Ex quo signo mirabiliter actio mentibus consternatae⁴ obstetrices quae ibidem aderant fatale nomen caelitus inspiratum acclamant remque inauditam super huius puellulae ortum illuxisse astupent intra cordis penetralia.

R. Beata Christi Nathalena cum abscisso capite exanimis iaceret, surgens concita proprium caput in manibus suscepit * Ac in loco ubi nunc colitur cum eo pervenit. V. Irruente divino flamine, virgo beata animata est sacrisque manibus iam coronatum caput suscepit. — Ac in loco.

F

LECTIO VIII. Quarum aliae donum Dei ignavia mentis parvi pendentes, ludificationem potius falsae imaginationis fuisse decertant quam summi regis mirificam in omnibus operibus suis potentiam.

R. Concede nobis quaesumus Domine, veniam delictorum et⁵ intercedente beata Nathalena, cuius hodie solemnia celebramus, * Talem nobis tribue devotionem ut ad eius pervenire mereamur societatem. V. Adiuvent nos eius merita quos propria impediunt scelera; qui ei tribuisti caelestis palmam triumphis nobis veniam non deneges peccati. — Talem nobis. Gloria. — Talem.

<In tertio nocturno.>

Dum astabat Nathalena sancta in conspectu praesidis suggerente divino spiritu sic affata respondit: « Putasne, nequissime praeses, magis tibi turpiter velle me adhiberi quam Christo domino

Antiphona.

¹ ibique cod. — ² sacra cod. — ³ solum cod. — ⁴ consbstenatae prius obstenatae cod. — ⁵ ut cod. 51 incontaminato

OFFICIUM incontaminato corpore copulari, cui semper famulari studui?

Lectiones. **LECTIO IX.** Lectio sancti Evangelii secundum Matthaeum. In illo tempore dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Simile est regnum caelorum decem virginibus quae accipientes lampades suas exierunt obviam sponso et sponsae et reliqua. Audiens autem tyrannus ex mulieris suae conceptione se recepisse foeminei¹ sexus sobolem (erat² enim iam novem filiarum pater) in gurgitis vertiginem religato ad collum saxo iussit demergi.

R. Sancta Dei martyr et virgo, quae pro Christi nomine sitiens epotasti verba ecclesiastici dogmatis, audi preces supplicantium tibi, * Ut carmen nostri cantici feras ante thronum aeterni iudicis. V. Inclyta martyr, adesto nostris precaminibus nosque tribue valere cum sanctis omnibus. — Ut.

LECTIO X. Sicque una pedissequarum in latibulo manicae suae infantulam recondens ad ripam usque fluminis quod³ ad radicem praedictae Apamae fluit concite pervenit.

R. Adest nempe dies sacra in qua martyr Nathalena in aethera triumphavit. * Cuius petimus suffragia ut det nobis sanctorum perfrui consortio. V. Annuat Christus in nobis veniam delictorum interventu huius virginis. — Cuius.

LECTIO XI. Traditur autem tunc illa die per eundem locum sanctissimum Martinum Turo- norum episcopum iter facere atque illam pedissequam obviam habuisse.

R. Gloriosa martyr virgo Nathalena, pro nostra Christum exora pace, quae hodie triumpho caelesti evecta es Olympo. * Intercede pro omni populo tibi nunc poscenti corde devoto. V. Adesto quoque, martyr sancta, precibus nostris,

quae polles in contuberniis exultantium virginum laetis. — Intercede pro.

LECTIO XII. Subsistens ergo paulisper vidit illam absconso manicae infantulam exponere, colloque immane saxum adnectere. Inde se propius faciens cur undis obruere vellet puerulam coepit indagare.

R. Hodie virgo venerabilis, devicto tyranno noxio, cum certaminis corona ad polos triumphans ascendit; nam glorioso funere Domino⁴ oblata est. * Vivit cum quo et regnat in saeculorum saecula. Amen. V. Cuius iuari intercessionibus devota mente poscimus; impetret nobis veniam quae cum Domino possidet palmam. — Vivit cum quo. Gloria Patri. — Vivit.

Ad Laudes.

ANA. Cum venerabilis Dei cultrix capite truncato iaceret, corpus quievit cum eo.

ANA. Quo in locello sacrum caput cecidit, fons magnus mirabiliter emanare coepit.

ANA. Ad quem venientes turbae morborum contagiis lotae curabantur.

ANA. Surgens sacra martyr caput in manibus suscepit ac in loco ubi nunc colitur illico deportavit.

ANA. Ingressa sacra <martyr> speluncam cum pace feliciter in Domino obdormivit.

Ad Vesperas.

ANA. O quam est admirabilis virgo cuius solemnitatem colimus, quam Christus ab ipsis cunabulis elegit. O quam veneranda fuit quae nusquam prodigiis vacare⁵ destitit. O quam innocens permansit quae huius cosmi piacula sprexit, non violata sed vere intacta Deo adhaesit.

¹ foemini cod. — ² aderat cod. — ³ quo cod. — ⁴ dominum cod. — ⁵ vacari cod.

C DE SS. TIBERIO, MODESTO ET FLORENTIA F

TEMPORE
INCERTO

MARTYRIBUS IN AGRO AGATHENSI

H. D.

COMMENTARIUS PRAEVIUS

Sancti
Tiberii
monasterium.

1. Cessero oppidum est Volcarum Tectosagum, in Gallia Narbonensi (1), nunc Saint-Thibéry ad dextram Arauris fluvii ripam (Hérault, arrondissement de Béziers, canton Pézenas), ubi iam saeculo IX incunte monasterium erat S. Tiberio martyri dicatum. In constitutione Ludovici Pii de monasteriorum servitiis anno 817 edita, inter monasteria quae nec dona nec militiam dare debent sed solas orationes pro salute imperatoris vel filiorum eius et stabilitate imperii numeratur monasterium Sancti Tiberii (2); et in epistula quam

pridie obitus sui (10 februarii 821) dictavit Benedictus abbas Anianensis, hanc fratribus commendationem reliquit: Abbati quoque Modario de monasterio Sancti Tiberii auxilium, in quibus indiguerit, ferte, et de his et de aliis veluti in vita mea magis autem post mortem agite meam (3). Anno 870 Bonesindus nuncupatur abbas ex monasterio Sancti Tiberii cui vocabulum est Cesarione agitque pro partibus Sancti Tiberii in Cesarione monasterii ubi sacrum corpus requiescit (4). Haec certa sunt et antiquissima de celebri quondam

(1) A. HOLDER, *Alt-Celtischer Sprachschatz*, I. v. Cessero; E. THOMAS, *Dictionnaire topographique du département de l'Hérault*, p. 196. —

(2) M.G., Legum sectio II, Capitularia regum francorum, t. I, p. 351. — (3) BHL, 1096, n. 43. — (4) MABILLON, *De re diplomatica*, 2^a ed., p. 541. coenobio